

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการขับขี่รถอันประกอบด้วยรถยนต์และรถจักรยานยนต์บนท้องถนนนั้นได้ทวีความรุนแรงและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยในแต่ละปีจะมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถชนกันเป็นจำนวนมาก และเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นในแต่ละครั้งย่อมนำมาซึ่งความเสียหายอย่างมากมายทั้งชีวิต และทรัพย์สิน โดยจะมีผู้ได้รับความเสียหาย และต้องมีผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น หากในกรณีบุคคลผู้ได้รับความเสียหายดังกล่าว ไม่สามารถที่จะได้รับการชดเชยหรือเยียวยาค่าเสียหายจากบุคคลผู้มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบได้แล้ว บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้นจากรัฐ เมื่ออุบัติเหตุอันเกิดจากรถสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันไปไม่ว่าจะเป็นในด้านการศึกษา อายุ เพศ รวมทั้งความบกพร่องทางด้านร่างกายและสภาพของจิตใจ อันเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดอุบัติเหตุ โดยสาเหตุที่พบมากที่สุดคือความประมาท เช่น การขับรถเร็วเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด การแข่งในที่คับขัน การเลี้ยวรถตัดหน้าในระยะกระชั้นชิด คนขับหลับใน หรือสภาพถนนลื่นเมื่อมีฝนตก ฯลฯ เมื่อมีอุบัติเหตุอันเกิดจากรถตามกฎหมายประชาชนทุกคนที่ได้รับความเสียหายย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใครก็ตาม จะอยู่ในรถหรือนอกรถ จะเป็นผู้ขับขี่ หรือผู้โดยสาร หรือแม้แต่คนเดินถนน หากได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุดังกล่าว ดังนั้น ผู้ประสพภัยที่มีสิทธิจะได้รับค่าเสียหายเบื้องต้นจากบริษัทที่รับประกันภัยก็ต่อเมื่อรถที่เกิดอุบัติเหตุ นั้น ได้จัดให้มีการทำประกันภัยขึ้น

“ความเสี่ยงภัย” (Risks) ซึ่งสิ่งเหล่านี้มันอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ซึ่งเราไม่ทราบว่าจะเมื่อเกิดภัยเช่นว่านั้นอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ทรัพย์สิน หรืออย่างหนึ่งอย่างใดให้สูญเสียก็เป็นได้ ทุกคนจึงล้วนมองหาความมั่นคงในชีวิตเพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข มั่นคงและปลอดภัย จึงเกิดวิธีการในการจัดการความเสี่ยงเช่นว่านั้น โดยวิธีการที่เรียกว่า “การโอนความเสี่ยง” (Risks Transferred) ซึ่งไม่เฉพาะบุคคลทั่วไป แต่โดยปกติเมื่อมีการรับประกันภัยของบริษัทประกันภัย บริษัทประกันภัยจะไม่รับ

ความเสี่ยงไว้เองหมด โดยเฉพาะในประเทศไทยบริษัทประกันภัยจะโอนความเสี่ยงประมาณร้อยละ 90 ของความเสี่ยงที่รับไปยังผู้รับประกันภัยต่อ (Reinsurer) ในต่างประเทศ โดยจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยต่อให้แก่ผู้รับประกันภัยต่อ (Reinsurer) เพื่อรับความเสี่ยงไว้ตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ในสัญญาประกันภัยต่อ

การโอนความเสี่ยงภัย (Risks Transferred) เกิดขึ้นมาเพื่อบรรเทาความเสียหายที่พึงจะได้รับจากความเสียหายที่สามารถตีราคาเป็นเงินได้ ซึ่งการโอนความเสี่ยงภัยในรูปแบบของการประกันภัย (Insurance Transfer) ไว้กับบริษัทประกันภัยนั้นเป็นการทำสัญญาประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยสัญญาว่าจะชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัยและให้ความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันภัย เช่นการทำประกันภัยรถยนต์ เป็นการโอนความเสี่ยงภัยในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับรถยนต์ไปให้บริษัทประกันภัย โดยบริษัทประกันภัยให้สัญญาว่าหากรถยนต์เกิดอุบัติเหตุ หรือเสียหายขึ้นบริษัทจะชดใช้หรือซ่อมแซมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยผู้เอาประกันภัยต่างมีหน้าที่ส่งมอบเบี้ยประกันภัยให้เช่นกัน

สัญญาประกันภัยสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1. สัญญาประกันวินาศภัย เป็นสัญญาที่มุ่งเน้นในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยสามารถคำนวณเป็นเงินได้ และ 2. สัญญาประกันชีวิต เป็นสัญญาที่มุ่งให้ความช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่มีนิติสัมพันธ์กับผู้เอาประกัน โดยชดใช้ค่าสินไหมให้ตามจำนวนที่ตกลงกันไว้เป็นเงินแต่ต้น ถ้าผู้เอาประกันภัยถึงแก่กรรม

ดังนั้นเนื่องจากสัญญาประกันวินาศภัยเป็นสัญญาที่มุ่งเน้นในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยสามารถคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดโดยยึดหลักตามความเสียหายที่แท้จริง เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิมเสมือนยังไม่ได้รับการละเมิด ซึ่งเมื่อผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เอาประกันภัยตามสัญญาประกันวินาศภัยไปแล้วผู้รับประกันภัยจะได้รับสิทธิและหน้าที่ที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่ รวมถึงหลักประกันแห่งหนึ่งด้วย หรือเรียกว่า การรับสิทธิ (Subrogation) ซึ่งคือการให้สิทธิแก่บริษัทประกันภัยว่าจะสามารถรับสิทธิที่พึงของของผู้เอาประกันภัยที่จะเรียกร้องเงินชดใช้จากบุคคลภายนอกหรือบุคคลที่สามได้ ผู้ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ของผู้เอาประกันภัย

โดยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย หมวด 2 การประกันวินาศภัย ส่วนที่ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป มาตรา 880¹ ได้วางหลักเกณฑ์การรับสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยไว้ดังนี้

- 1) ภัยนั้นต้องเกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก
- 2) ผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเพียงโดยยอมเข้ารับสิทธิเพียงนั้น
- 3) ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงบางส่วน ห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น
- 4) การรับสิทธิเกิดขึ้น โดยผลของกฎหมาย

จากหลักกฎหมายและปัญหาดังข้างต้นจึงมีปัญหาทางกฎหมายที่สมควรศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาอายุความการรับช่วงสิทธิต่อบุคคลภายนอกตามสัญญาประกันภัย เนื่องด้วยกฎหมายให้ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยตามหลักประกันภัยค้ำจุน คือสัญญาประกันภัยซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงว่าจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัยเพื่อความวินาศภัยอันเกิดขึ้นแก่บุคคลอีกคนหนึ่งและซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบ ซึ่งใช้อายุความ 2 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 882² ทั้งไม่ว่าเป็นกรณีผู้เอาประกันภัยให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือกรณีบุคคลภายนอกผู้ซึ่งถูกทำละเมิดโดยผู้เอาประกันภัยให้ผู้รับประกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เอาประกันภัย แต่กลับกันหากเป็นกรณีผู้รับประกันภัยเมื่อได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้วย่อมสามารถรับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันไปได้เบียดไปยังบุคคลภายนอกผู้ทำละเมิดได้ โดยใช้อายุความละเมิดคือ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 880. “ถ้าความวินาศภัยนั้น ได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยยอมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประโยชน์ซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ ในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น”

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 882. “ในการเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดเวลาสองปีนับแต่วันวินาศภัย ในการเรียกให้ใช้หรือให้คืนเบียดประกันภัย ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาสองปี นับแต่วันซึ่งสิทธิจะเรียกให้ใช้หรือคืนเบียดประกันภัยถึงกำหนด”

มาตรา 448³ ซึ่งจากความต่างของอายุความตรงนี้ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและผิดหลักรับช่วงสิทธิ เนื่องจากวัตถุประสงค์การรับช่วงสิทธิมีขึ้นเพื่อป้องกันการแสวงหากำไรของผู้เอาประกันภัย ซึ่งอาจรับผลประโยชน์ทั้งสองทางคือ จากผู้รับประกันภัยและจากผู้ที่ก่อความเสียหาย และยังเพื่ออำนวยความสะดวกธรรมชาติเพื่อให้ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ได้ก่อ แต่จากประเด็นศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หากตามสัญญาประกันภัยในส่วนกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจนั้นระหว่างผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัยใช้อายุความ 2 ปี ตามมาตรา 882 ซึ่งหมายถึงผู้เอาประกันภัยจะให้ผู้รับประกันภัยชดเชยค่าสินไหมทดแทนเมื่อใดก็ได้ภายในเวลา 2 ปี แต่กลับกันผู้รับประกันภัยหากพ้นอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 448 ย่อมขาดสิทธิในการไล่เบี้ยเอาจากบุคคลภายนอกได้ กรณีที่เกิดขึ้นดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาเกี่ยวกับหลักกฎหมายการรับช่วงสิทธิของสหราชอาณาจักรที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ว่ามีปัญหาเช่นเดียวกันหรือไม่

2) ปัญหาการรับช่วงสิทธิในกรณีมีการทำประกันภัยต่อ การประกันภัยต่อ คือ การกระจายความเสี่ยงภัยของผู้รับประกันภัยกับผู้รับประกันภัยด้วยกันเอง เนื่องจากความสามารถในการรับเสี่ยงภัยไว้เองบริษัทผู้รับประกันภัยรายแรกมีจำกัด จึงกระจายความเสี่ยงภัยส่วนที่เหลือให้กับผู้รับประกันภัยอื่นๆ ซึ่งเรียกว่า ผู้รับประกันภัยต่อ (Reinsurer) ในบทบัญญัติประกันวินาศภัยไม่มีบัญญัติไว้ชัดเจนในเรื่องประกันภัยต่อ แต่ในทางปฏิบัติทางธุรกิจประกันภัยมีการปฏิบัติกันโดยการทำสัญญาระหว่างบริษัทประกันภัยระหว่างกัน ทำให้เมื่อเกิดข้อพิพาทในข้อระบุของสัญญาประกันภัย เนื่องจากในประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่รับรองไว้โดยเฉพาะ ทำให้เมื่อเกิดข้อพิพาทจะต้องไปใช้กฎหมายของประเทศนั้น หรือใช้อินญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญาประกันภัยต่อระหว่างกัน และเกิดความไม่ชัดเจนในด้านการตีความของกฎหมายกล่าวคือ เมื่อผู้รับประกันภัยได้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยแล้ว ผู้รับประกันภัยชอบที่จะเรียกให้ผู้รับประกันภัยต่อ จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับประกันภัยตามสัดส่วนที่ผู้รับประกันภัยต่อได้รับไว้ เท่ากับว่าผู้รับประกันภัยรายแรกกับผู้รับประกันภัยต่อ เป็นผู้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยทั้งคู่ เช่นนี้ผู้ใดย่อมมีสิทธิในการรับช่วงสิทธิเพื่อไล่เบี้ยค่าเสียหายคืนจากบุคคลภายนอกผู้ทำละเมิดได้ตามสัญญาประกันภัย

³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 448. “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้น ไช้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

คำจูน จากกรณีดังกล่าวข้างต้นสาเหตุเกิดจากการที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่รับรองไว้โดยเฉพาะทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในด้านการตีความของกฎหมาย ซึ่งสิทธิและหน้าที่ของผู้รับประกันภัย และผู้รับประกันภัยต่อตามกฎหมาย

ด้วยเหตุประเด็นข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและสมควรศึกษาปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจ อันเป็นสัญญาประกันวินาศภัยที่ได้มีบัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการประกันภัย หมวด 2 การประกันวินาศภัย และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และศึกษาจากแนวทางในการเสนอแนะแก้ไขต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจและการประกันภัยต่อของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจตามกฎหมายไทย
4. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

กฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิของประเทศไทยยังคงมีประเด็นปัญหาในด้านอายุความ การรับช่วงสิทธิ กับอายุความละเมิด และยังมีคำถามไม่ชัดเจนเนื่องจากยังไม่มีระบุไว้เฉพาะเกี่ยวกับการทำประกันภัยต่อ ในหมวด 2 ประกันวินาศภัย แห่งลักษณะ 20 ประกันภัย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งทำให้เกิดความไม่ชัดเจนซึ่งสิทธิ บทบาทและหน้าที่ ความรับผิดชอบตามกฎหมาย เพื่อไม่เกิดการสับสนในด้านการตีความและการบังคับใช้ ซึ่งควรต้องมีการปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในประเทศไทยให้ทันสมัย และครอบคลุมมากขึ้น เกี่ยวกับอายุความของการรับช่วงสิทธิเพื่อไม่ให้อายุความละเมิดกระทบกับอายุความของการรับช่วงสิทธิ สิทธิของผู้รับประกันวินาศ

ภัย ผลของการรับช่วงสิทธิ เพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้นซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการบังคับใช้น้อยลง ดังเช่นสหราชอาณาจักรและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีการแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวเช่นประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจ กรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจ กรณีเกิดอุบัติเหตุจากประกันวินาศภัยรถยนต์ อายุความในทางละเมิดและอายุความในการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยรถยนต์เท่านั้น การรับช่วงสิทธิตามความเสียหายที่แท้จริงที่ได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และหลักเกณฑ์การรับช่วงสิทธิตามกฎหมายต่างประเทศ ศึกษาบทบาทการกำหนดสิทธิและความรับผิดชอบของการประกันภัยต่อ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาจะใช้วิธีการศึกษาและวิจัยโดยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากสมาคมประกันวินาศภัย สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย หลักกฎหมายทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ คำพิพากษาศาลฎีกา ตำราทางวิชาการ บทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ งานวิจัย หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร และเอกสารการอบรมสัมมนา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ทำให้ทราบถึงการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจและการประกันภัยต่อของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจตามกฎหมายไทย

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญา
ประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจ